

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Затверджено
Вченою радою
Запорізького національного університету
протокол № 2 від 24.09.2022 р.
Голова Вченої ради, ректор
 М. О. Фролов

ОСНОВИ ФУНКЦІЙНО-КАТЕГОРІЙНОЇ ГРАМАТИКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Укладач:

Христіанінова Р. О., завідувач кафедри української мови, доктор
філологічних наук, професор

Погоджено:

Проректор з наукової роботи

Проректор з науково-педагогічної роботи

Зав. відділу аспірантури і докторантури

Г. М. Васильчук

Ю. О. Каганов

О. П. Єфіменкова

Запоріжжя 2022

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна, вечірня, заочна форми навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 03 гуманітарні науки	вибіркова
		Цикл професійної підготовки
Змістових модулів – 8	Спеціальність: 035 філологія	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120		2-й
		Лекції 32 год.
		Практичні 0 год.
		Самостійна робота 88 год.
Освітньо-наукова програма «Філологія»		Вид підсумкового контролю: залік
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення аспірантів із новітніми напрацюваннями мовознавчої науки в галузі функційно-категорійної граматики, формування в них розуміння багатовимірності мовних одиниць, їхніх основних функцій у мові й мовленні.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи функційно-категорійної граматики» є: формування в аспірантів розуміння основних понять нового напрямку вивчення граматичних явищ, базованого на витлумаченні мовних одиниць як багатовимірних явищ, які мають щонайменше три аспекти вивчення – формально-граматичний, семантико-граматичний і комунікативно-прагматичний; ознайомлення з основними категоріями функційної граматики та їхнім новим витлумаченням (двобічна концепція граматичних категорій, однорівневі і міжрівневі граматичні категорії, граматичні категорії центральних частин мови).

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких програмних **компетентностей і програмних результатів навчання:**

Перелік компетентностей	
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу нових та комплексних ідей.
ЗК 2	Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях.
ЗК 4	Здатність до критичного мислення.

ЗК 15	Здатність до особистісного та професійного розвитку.
СК 2	Здатність до засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю 035 Філологія, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку
СК4	Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.
СК 7	Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері.
СК 10	Виявлення тенденцій розвитку сучасної філології, сучасної української наукової мови, знання доробку провідних вітчизняних та зарубіжних учених-філологів, творче використання їхніх здобутків у дисертаційному дослідженні.
Програмні результати навчання	
ПРН 7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності
ПРН 11	Здійснювати пошук, оброблення та аналіз наукової інформації, її систематизацію та узагальнення; використовувати інформаційно-комунікаційні технології у дослідницькій та викладацькій діяльності.
ПРН 20	Вміти виокремлювати та інтерпретувати дані, необхідні для філологічного дослідження, висувати нові наукові ідеї.
ПРН 23	Усвідомлювати різницю між багатоманітними рівнями лінгвістичного аналізу, знати, як формулювати узагальнення на основі мовних та позамовних явищ, як розпізнавати, систематизувати мовні проблеми, розуміти природу лінгвістичних даних, задіяних у лінгвокогнітивних та соціокультурних процесах при різних рівнях аналізу.
ПРН 26	Рецензувати публікації (наукові статті, монографії, підручники, посібники тощо) та презентації (виступи на конференціях, наукових семінарах тощо фахових заходах), а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну позицію та розширюючи межі використання науково-філологічного знання.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Становлення функційно-категорійної граматики за кордоном та в Україні.

Тема 1. Розроблення базових принципів функційно-граматичних досліджень у зарубіжному мовознавстві. Напрацювання основних положень функційної граматики у західноєвропейському мовознавстві (праці Л.Теньєра, Т.Гівона, А.Мартине, Ф.Данеша, Г.Хельбіга, С.Діка, В.Г.Адмоні, Ш.Баллі, Є.Куриловича). Ідеї О.В.Бондарка та Г.О.Золотової.

Тема 2. Розпрацювання функційно-категорійного підходу до вивчення мовних одиниць в українській граматиці. Граматична концепція І. Р. Вихованця та її розвиток у працях його однодумців і послідовників (К. Г. Городенської, А. П. Загнітка, М. В. Мірченка, Н. М. Костусяк та ін.).

Змістовий модуль 2. Основні поняття та принципи функційно-категорійної граматики. Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці.

Тема 3. Функційний підхід до вивчення граматичних одиниць. Методологія функційно-граматичного дослідження.

Тема 4. Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці. Польовий підхід до вивчення мовних одиниць (В. Г. Адмоні, О. В. Бондарко). Поняття функційно-семантичної категорії (І. Р. Вихованець).

Змістовий модуль 3. Поняття про функційно-семантичне поле та його структуру.

Тема 5. Теорія функційно-семантичного поля О. В. Бондарка. Функційно-семантичне поле як угруповання різнорівневих мовних засобів, об'єднаних певною семантичною категорією та спільною семантичною функцією. Центр і периферія функційно-семантичного поля. Моноцентричні і поліцентричні функційно-семантичні поля.

Тема 6. Дослідження мовних одиниць за функційно-семантичними полями. Методика формування функційно-семантичного поля. Ознаки ядерних і периферійних компонентів поля. Поняття про семантичну домінанту поля.

Змістовий модуль 4. Функції мовних одиниць у граматичній системі мови та поняття функційно-семантичної категорії.

Тема 7. Формально-граматичні та семантико-синтаксичні функції мовних одиниць.

Тема 8. Двобічна концепція граматичних категорій. Співвідношення формально-граматичного й семантичного змісту в структурі граматичних категорій. Типи опозицій між членами категорії (еквіполентна і привативна). Корелятивні і некорелятивні, словозмінні і класифікаційні, реляційні і референційні категорії. Однорівневі і міжрівневі граматичні категорії.

Змістовий модуль 5. Система та структура морфологічних категорій.

Тема 9. Типологія морфологічних категорій. Послідовно корелятивні, непослідовно корелятивні й некорелятивні категорії. Словозмінні і класифікаційні категорії.

Тема 10. Морфологічні категорії іменника та дієслова. Категорія відмінка як послідовно корелятивна (словозмінна) морфолого-синтаксична категорія іменника. Внутрішня ієрархія відмінкової системи: центральні, напівцентральні, напівпериферійні й периферійні відмінки. Первинні і вторинні функції відмінків. Категорія роду як некорелятивна (класифікаційна) категорія іменника. Семантико-граматичний і формально-граматичний змісти в категорії роду. Категорія числа як непослідовно корелятивна (словозмінно-класифікаційна) категорія іменника. Категорія істот / неістот як класифікаційна категорія іменника.

Власне-дієслівні та невласне-дієслівні граматичні категорії. Власне-дієслівна словозмінно-словотвірна категорія виду. Парновидові дієслова, творення видових пар. Одновидові та двовидові дієслова. Власне-дієслівна словозмінна категорія часу. Власне-теперішній і невласне-теперішній час. Минулий час, його значення (перфектне й аористичне) та форми. Майбутній час. Форми майбутнього часу. Власне-дієслівна словозмінна категорія способу. Умовний, наказовий, бажальний та спонукальний способи дієслів. Невласне-дієслівні категорії особи, числа і роду, їхня зумовленість відповідними категоріями іменника в позиції підмета. Морфолого-словотвірні-синтаксичні категорії стану та перехідності / неперехідності.

Особливості сполучуваності лексичних одиниць. Категорія валентності. Статус граматичної категорії валентності. Семантико-синтаксична валентність як здатність ознакових слів сполучатися з іншими елементами. Активна і пасивна валентність. Семантико-синтаксична валентність дієслова.

Змістовий модуль 6. Система та структура синтаксичних категорій.

Тема 11. Формально-синтаксичні категорії речення. Природа формально-синтаксичних категорій речення. Основні формально-синтаксичні категорії: категорія предикативності, категорія підрядності, категорія сурядності, категорія недиференційованого синтаксичного зв'язку, категорія подвійного синтаксичного зв'язку, категорія формально-синтаксичної елементарності/неелементарності. Формально-синтаксичні категорії простого речення: категорія присудка, категорія підмета, категорія головного члена односкладного речення, категорія другорядного члена.

Тема 12. Семантико-синтаксичні категорії речення. Природа семантико-синтаксичних категорій речення. Категорія семантико-синтаксичної валентності. Категорія семантико-синтаксичної елементарності/неелементарності. Семантико-синтаксична надкатегорія предикатності, її підкатегорії у простому елементарному реченні. Семантико-синтаксична надкатегорія предикатності в складному та семантично неелементарному простому реченні (підкатегорія темпоральності, підкатегорія зумовленості, підкатегорія порівняння, підкатегорія атрибутивності, підкатегорія зіставності, підкатегорія протиставності, підкатегорія розділовості). Семантико-синтаксична надкатегорія субстанційності, її вияв у простому елементарному реченні (підкатегорія суб'єктності, підкатегорія об'єктності, підкатегорія адресатності, підкатегорія інструментальності, підкатегорія локативності) та простому неелементарному реченні (підкатегорія звертання, підкатегорія дуплекси́ва).

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л.	практ.	сам. роб.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Становлення функційно-категорійної граматики за кордоном та в Україні				
Тема 1. Розроблення базових принципів функційно-граматичних досліджень у зарубіжному мовознавстві	7	2	-	5
Тема 2. Розпрацювання функційно-категорійного підходу до вивчення мовних одиниць в українській граматиці	8	2	-	6
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	15	4	-	11
Змістовий модуль 2.				
Основні поняття та принципи функційно-категорійної граматики.				
Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці				
Тема 3. Функційний підхід до вивчення граматичних одиниць	6	2	-	4
Тема 4. Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці	9	4	-	5
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	15	6	-	9
Змістовий модуль 3.				
Поняття про функційно-семантичне поле та його структуру				
Тема 5. Теорія функційно-семантичного поля О. В. Бондарка	8	2	-	6
Тема 6. Дослідження мовних одиниць за функційно-семантичними полями	7	2	-	5
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	15	4	-	11
Змістовий модуль 4.				
Функції мовних одиниць у граматичній системі мови та поняття функційно-семантичної категорії				
Тема 7. Формально-граматичні та семантико-синтаксичні функції мовних одиниць	7	2	-	5
Тема 8. Двобічна концепція граматичних категорій	8	2	-	6
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	15	4	-	11

Змістовий модуль 5. Система та структура морфологічних категорій				
Тема 9. Типологія морфологічних категорій	5	2	-	3
Тема 10. Морфологічні категорії іменника та дієслова	10	4	-	6
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	15	6	-	9
Змістовий модуль 6. Система та структура синтаксичних категорій				
Тема 11. Формально-синтаксичні категорії речення	7	4	-	3
Тема 12. Семантико-синтаксичні категорії речення	8	4	-	4
<i>Разом за змістовим модулем 6</i>	15	8	-	7
Змістовий модуль 7. Підсумкове тестування	10			10
Змістовий модуль 8. Підготовка доповіді на наукову конференцію	20			20
<i>Усього годин</i>	120	32		88

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Становлення функційно-категорійної граматики за кордоном та в Україні		
1	Розроблення базових принципів функційно-граматичних досліджень у зарубіжному мовознавстві	2
2	Розпрацювання функційно-категорійного підходу до вивчення мовних одиниць в українській граматиці	2
	<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	4
Змістовий модуль 2. Основні поняття та принципи функційно-категорійної граматики. Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці		
3	Функційний підхід до вивчення граматичних одиниць	2
4	Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці	4
	<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	6
Змістовий модуль 3. Поняття про функційно-семантичне поле та його структуру		
5	Теорія функційно-семантичного поля О. В. Бондарка	2
6	Дослідження мовних одиниць за функційно-семантичними полями	2
	<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	4
Змістовий модуль 4. Функції мовних одиниць у граматичній системі мови та поняття функційно-семантичної категорії		
7	Формально-граматичні та семантико-синтаксичні функції мовних одиниць	2
8	Двобічна концепція граматичних категорій	2
	<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	4

Змістовий модуль 5. Система та структура морфологічних категорій		
9	Типологія морфологічних категорій	2
10	Морфологічні категорії іменника	2
11	Морфологічні категорії дієслова	2
	Разом за змістовим модулем 5	6
Змістовий модуль 6. Система та структура синтаксичних категорій		
11	Формально-синтаксичні категорії речення	4
12	Семантико-синтаксичні категорії речення	4
	Разом за змістовим модулем 6	4
Усього годин		32

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ те ми	Назва теми	Кіл- ть годи н
Змістовий модуль 1. Становлення функційно-категорійної граматики за кордоном та в Україні		
1	Напрацювання основних положень функційної граматики у західноєвропейському мовознавстві (праці Л. Теньєра, Т. Гівона, А. Мартине, Ф. Данеша, Г. Хельбіга, С. Діка, В. Г. Адмоні, Ш. Баллі, Є. Куриловича)	3
2	Ідеї О. В. Бондарка та Г. О. Золотової	2
3	Граматична концепція І. Р. Вихованця	2
4	Розвиток концепції І. Р. Вихованця у працях його однодумців і послідовників (К. Г. Городенської, А. П. Загнітка, М. В. Мірченка, Н. М. Костусяк та ін.).	4
	Разом за змістовим модулем 1	11
Змістовий модуль 2. Основні поняття та принципи функційно-категорійної граматики. Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці		
5	Функційний підхід до вивчення граматичних одиниць. Методологія функційно-граматичного дослідження	4
6	Напрями досліджень мовних явищ у функційно-категорійній граматиці. Польовий підхід до вивчення мовних одиниць (В. Г. Адмоні, О. В. Бондарко)	3
7	Поняття функційно-семантичної категорії (І. Р. Вихованець)	2
	Разом за змістовим модулем 2	9
Змістовий модуль 3. Поняття про функційно-семантичне поле та його структуру		
8	Теорія функційно-семантичного поля О. В. Бондарка	3
9	Центр і периферія функційно-семантичного поля. Моноцентричні і поліцентричні функційно-семантичні поля	3
10	Дослідження мовних одиниць за функційно-семантичними полями. Методика формування функційно-семантичного поля	2

11	Ознаки ядерних і периферійних компонентів поля. Поняття про семантичну домінанту поля	3
	Разом за змістовим модулем 3	11
Змістовий модуль 4. Функції мовних одиниць у граматичній системі мови та поняття функційно-семантичної категорії		
12	Формально-граматичні функції мовних одиниць	2
13	Семантико-синтаксичні функції мовних одиниць	3
14	Двобічна концепція граматичних категорій. Співвідношення формально-граматичного й семантичного змісту в структурі граматичних категорій	2
15	Типи опозицій між членами категорії (еквіполентна і привативна). Корелятивні і некорелятивні, словозмінні і класифікаційні, реляційні і референційні категорії	2
16	Однорівневі і міжрівневі граматичні категорії	2
	Разом за змістовим модулем 4	11
Змістовий модуль 5. Система та структура морфологічних категорій		
17	Типологія морфологічних категорій	3
18	Морфологічні категорії іменника	2
19	Морфологічні категорії дієслова	2
20	Категорія валентності. Активна і пасивна валентність. Семантико-синтаксична валентність дієслова	2
	Разом за змістовим модулем 5	9
Змістовий модуль 6. Система та структура синтаксичних категорій		
21	Формально-синтаксичні категорії речення	3
22	Семантико-синтаксичні категорії речення. Семантико-синтаксична надкатегорія предикатності	2
23	Семантико-синтаксична надкатегорія субстанційності	2
	Разом за змістовим модулем 6	7
	Змістовий модуль 7. Підсумкове тестування	10
	Змістовий модуль 8. Підготовка доповіді на наукову конференцію	20
Усього годин		88

7. ВИДИ КОНТРОЛЮ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

№ змістового модуля	Вид контролю	Кількість балів
ПОТОЧНИЙ		
1	Доповідь: Напрацювання основних положень функційної граматики Л.Теньєром та А. Мартине	5

	<i>Доповідь:</i> Основні положення граматичної концепції І. Р. Вихованця	5
2	<i>Доповідь:</i> Основні принципи функційного підходу до вивчення мовних одиниць	5
	<i>Доповідь:</i> Поняття функційно-семантичної категорії	5
3	<i>Доповідь:</i> Теорія функційно-семантичного поля	5
	<i>Доповідь:</i> Методика формування функційно-семантичного поля	5
4	<i>Доповідь:</i> Формально-граматичні та семантико-синтаксичні функції мовних одиниць	5
	<i>Доповідь:</i> Двобічна концепція граматичних категорій	5
5.	<i>Доповідь:</i> Граматичні категорії іменника	5
	<i>Доповідь :</i> Граматичні категорії дієслова	5
6	<i>Самостійна робота 1.</i> Підготовка абстракту на тему: «Формально-граматичні і семантико-синтаксичні категорії простого речення»	5
	<i>Самостійна робота 2.</i> Підготовка абстракту на тему: «Формально-граматичні і семантико-синтаксичні категорії складного речення»	5
	<i>Загалом за поточний контроль</i>	60
ПІДСУМКОВИЙ		
	Залік, у т.ч.	40
	Теоретичне завдання: усна відповідь на заліку	10
	Представлення та захист дослідницької пропозиції за одною із тем курсу	30
Разом:		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бондарко А. В. Теория морфологических категорий и аспектологические исследования / РАН; Ин-т лингвистических исследований. Москва : Языки славянских культур, 2005. 624 с.
2. Бондарко А. В. Функциональная грамматика. Ленинград: Наука, 1984. 136 с.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ : Наукова думка, 1992. 224 с.
4. Вихованець, І. Р. Грамматика української мови. Синтаксис : підручник. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
5. Вихованець І. Р. Принципи категорійної граматики української мови. *III Міжнародний конгрес україністів. Мовознавство (26 –29 серпня 1996 р.)*. Харків, 1996. С. 177-181.
6. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1998. 256 с.
7. Вихованець І. Р. Теоретичні засади категорійної граматики української мови. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*: [зб. наук. праць]. Вінниця, 2000. Серія: Філологія. Вип. 2. С. 3-6.
8. Грамматика сучасної української літературної мови. Морфологія / за ред. К. Г. Городенської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
9. Загнітко А. П. Основи функціональної морфології української мови. Київ: Вища школа, 1991. 77 с.
10. Загнітко А. П. Теоретична грамматика української мови. Морфологія. Донецьк: ДонДУ, 1996. 437 с.
11. Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка. Москва : Наука, 1973. 351 с.
12. Костусьяк Н. М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 452 с.
13. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій. Вид. 2-ге, переробл. Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. 393 с.
14. Проблемы функциональной грамматики: Полевые структуры / отв. ред. А. В. Бондарко, С. А. Шубик. Санкт-Петербург : Наука, 2005. 480 с.
15. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля, 2008. 712 с.
16. Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис / отв. ред. А. В. Бондарко. Ленинград : Наука, 1987. 348 с.
17. Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность / отв. ред. А. В. Бондарко. Ленинград : Наука, 1990. 263 с.
18. Теория функциональной грамматики: Персональность. Залоговость / отв. ред. А. В. Бондарко. Санкт-Петербург : Наука, 1991. 370 с.
19. Теория функциональной грамматики: Субъектность. Объектность. Коммуникативная перспектива высказывания. Определённость / неопределённость / отв. ред. А.В.Бондарко. Санкт-Петербург : Наука, 1992. 304 с.
20. Теория функциональной грамматики. Качественность, Количественность / под. ред. А. В. Бондарко. Санкт-Петербург : Наука, 1996. 264 с.
21. Теория функциональной грамматики: Локативность. Бытийность. Посесивность. Обусловленность / отв. ред. А. В. Бондарко. Санкт-Петербург : Наука, 1996. 229 с.

22. Щур Г.С. Теории поля в лингвистике. Изд. 2-е, испр. и доп. Москва : Издательство ЛКИ, 2007. 264 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Грипас Оксана. Про засадничі принципи функційної граматики. *Синопрсис: текст, контекст, медіа*. 2013. № 3-4. <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/64/54>
2. Грищенко А. П. , Мацько Л. І., Плющ М. Я., Тоцька Н. І., Уздиган І. М. Сучасна українська літературна мова/ за ред. А. П. Грищенка. 3-є видання, доповнене. Київ: Вища школа, 2002. 439 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk649258.pdf>
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Horpynych_Volodymyr/Morfolohiia_ukrainskoi_movy.pdf
4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: [академ. граматика укр. мови]. За ред. І. Р. Вихованця. Київ: Унів. вид-во «Пультарі», 2004. 400 с. https://www.pulsary.com.ua/shop/index.php?id_product=88&controller=product&id_lang=3
5. Олійник О. Б., Шинкарук В. Д., Гребницький Г. М. Граматика української мови. Київ: Кондор, 2007. 544 с. <http://194.44.152.155/elib/local/r428.pdf>
6. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/23770/1/Plushch%20M.%20Ya.%20Hramatyka.pdf>